

обеспечивающей предприятию прибыль при рациональном использовании всех видов ресурсов и сохранении среды обитания человека (окружающей среды).

Бизнес-план разрабатывается командой менеджеров предприятия с привлечением, при необходимости, высококвалифицированных консультантов в области экономики, маркетинга, финансов, менеджмента и т.д.

Не существует стандарта на разработку бизнес-плана из-за различия целей бизнеса и бесконечного множества вариантов среды, в которой он действует. Следовательно, требуются серьезные навыки, чтобы описать 3-х или 5-ти летнюю перспективу развития бизнеса, особенно в быстро меняющихся экономических условиях Украины. Поэтому значительной частью любого бизнес-плана являются разделы планомерного контроля и регулирования бизнеса.

Каждый бизнес-план в своем роде уникален, но принципы его формирования являются общими для разработчиков. При составлении бизнес-плана используется статистическая информация, данные первичного, управленческого, финансового учета, маркетинговых исследований и др.

Затраты на разработку бизнес-плана относятся на себестоимость продукции (работ, услуг) по постановлению Кабинета министров Украины № 764 и в валовые расходы по Закону Украины «О налогообложении прибыли предприятий». Разработке бизнес-плана должны предшествовать прединвестиционные исследования, которые позволяют определить необходимость и целесообразность его разработки и его целевую направленность.

Источники и литература:

1. Воронин А. Е. Методические рекомендации и практическое руководство по составлению бизнес-плана : учеб. пособие / А. Е. Воронин и др. – 2-е изд., доп. и перераб. – Симферополь : Таврия, 2005.
2. Елович А. Я. Для чего и как разрабатывается бизнес-план : практ. руководство / А. Я. Елович. – Симферополь : ТПП, 2007.
3. Сборник бизнес-планов с комментариями и рекомендациями / под ред. В. М. Попова. – 7-е изд. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 488 с.

Воронін О.Є., Мамбетова Е.Р.

УДК 336.773:658.15

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Постановка проблеми в загальному вигляді. Діяльність будь-якого підприємства в системі ринкової економіки практично неможлива без використання різних форм залучення кредитних ресурсів. На сьогодні вітчизняний ринок банківських послуг широко представлений різними видами кредитів та умов їх надання в основному, орієнтованими на великі та середні підприємства і компанії. Так званий малий сектор економіки, представлений приватними підприємствами та підприємцями, фермерськими господарствами та іншими мікросуб'єктами підприємницької діяльності, не завжди має фінансову можливість для залучення банківських кредитів. Вирішити проблему залучення позикових коштів, необхідних для становлення та розвитку малого сектора економіки, на наш погляд, можливо через розвиток системи мікрокредитування. Однею зі структур в цієї системі є кредитні спілки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для детальнішого вивчення фінансової діяльності кредитних спілок, розкриття сутності і основ фінансового становища кредитної спілки, проведення аналізу капіталу та його структури, виявлення проблемних аспектів і визначення шляхів вдосконалення та розробки на його основі пропозицій щодо вдосконалення діяльності кредитної спілки були розглянуті і проаналізовані наукові праці економістів і фінансистів, таких як: Арістова А.М., Бланк І.А., Ковальов В.В., Кононенко О., Котляр М.А., Поддєрьогін А. М., Терещенко О.О. та ін.

Виклад основного матеріалу. Фінансовий характер діяльності кредитної спілки робить її схожими на інших учасників фінансового ринку – банки. Між цими структурами є багато як спільного, так і відмінного. Спільним є те, що і банки, і кредитні спілки на ринку діють як фінансові посередники, створені для задоволення потреб споживачів у фінансових ресурсах. Вони мають можливість акумулювати кошти від тих, хто має в даний момент їх надлишок і передавати тим, хто відчуває в них нагальну потребу. Принциповою відмінністю між цими структурами є мета діяльності кожної з них: отримання прибутку для банку і надання фінансових послуг для кредитної спілки. За кордоном кредитні спілки у своєму розвитку все більше наближаються до банків, але основна відмінність зберігається: вони обслуговують тільки своїх учасників.

Організаційні, правові та економічні засади створення і діяльності кредитних спілок та їх об'єднань регламентовані Законом України "Про кредитні спілки" від 20.12.2001 р. № 2908-III. [1]

До прийняття закону "Про кредитні спілки" ці установи мали юридичний статус громадської організації, головна мета якої - фінансовий та соціальний захист її членів шляхом залучення особистих заощаджень для взаємного кредитування. У податковому законодавстві спілки були віднесені до неприбуткових організацій. Такий недостатньо чітко визначений статус призводив до виникнення багатьох питань щодо економіко-правової природи спілок і створював певні проблеми в їхній роботі. Прийнятий закон надав кредитним спілкам новий, принципово інший юридичний статус "неприбуткової організації, заснованої фізичними особами на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг, за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної

спілки" і при цьому визначив, що "кредитна спілка є фінансовою установою". Це дозволило більш чітко визначити юридичний статус кредитних спілок, проте питання неприбуткової соціально-економічної природи цих організацій залишилося розкритим недостатньо. Законом кредитні спілки були перетворені з "громадської організації" в "фінансові установи". І дуже непомітно при цьому звучить термін "заснованої на кооперативних засадах". А він якраз і є найголовнішою ознакою, яка відрізняє кредитні спілки від інших суб'єктів фінансового ринку і визначає їх неприбуткову природу. Тому з прийняттям цього закону стало можливим трактувати кредитні спілки лише як фінансові установи, і не звертати уваги на громадську складову їх діяльності та їх соціальну місію. А звідси з часом може виникнути питання доцільності віднесення кредитних спілок до неприбуткових організацій [3].

Кредитні спілки в більшості країн світу мають статус фінансового кооперативу. А кооператив - це організація, яка має окрім економічної, ще й громадську природу. Кредитний кооператив для своїх членів є одночасно фінансовою установою та громадською організацією. І це визначає його неприбуткову соціально-економічну кооперативну природу.

Розуміння неприбуткової кооперативної природи кредитних спілок є надзвичайно важливим і актуальним для усвідомлення їх значення в економіці України, успішного розвитку та недопущення виникнення псевдосоюзів, які можуть дискредитувати кооперативну ідею фінансової самопомогі населення, яка майже після сімдесяти років забуття почала відроджуватися в Україні [2].

Розуміння неприбутковості діяльності кредитних спілок в сучасних умовах є простим і складним одночасно. Простота полягає в тому, що ці організації відносяться до неприбуткових, оскільки вони не мають на меті отримання прибутку, а складність - в тому, що вони прибуток отримують (хоча, як буде показано нижче, є достатньо підстав поставити це твердження під сумнів, оскільки кошти, які отримує кредитний союз від своїх членів, які є її власниками, важко назвати прибутком). Ці, на перший погляд, взаємовиключні положення відображають особливості зазначених організацій, які у своїй основі мають унікальний фінансово-господарський механізм, який принципово відрізняє їх від інших суб'єктів господарювання і по всьому світу надає їм право на отримання неприбуткового статусу. Але розуміння цього неприбуткового економічного механізму в Україні ускладнюється двома важливими факторами. Перший з них - неправильне, деформоване уявлення про кооператив як форми господарювання. Воно виникло в результаті відсутності протягом сімдесяти років в економічній системі держави справжніх кооперативних організацій, які мають неприбуткову економічну природу і дискредитації кооперативної ідеї в період "перебудови", коли під виглядом кооперативного руху почалося відродження приватного бізнесу.

Другим фактором, який ускладнює розуміння неприбутковою економічної природи кредитної спілки, є традиційне ототожнення понять "дохід" і "прибуток", плутанина яких масово розпочалася ще наприкінці 80-х років у процесі формування податкового законодавства періоду "перебудови". Великий філософ Декарт свого часу сказав: "Чітко визначайте слова (поняття) і ви позбавите світ від більшості непорозумінь". У зв'язку з цим, для усунення "непорозумінь" щодо неприбуткової природи кредитних спілок доцільно докладно зупинитися на особливостях термінології та понятійного апарату даної проблематики. Термінологічна концепція неприбуткової діяльності кредитних спілок та обслуговуючих кооперативів викладена в таблиці 1.

Таблиця 1. Особливості неприбуткової природи діяльності кредитних спілок*

Неприбуткова діяльність - це не:	Неприбуткова діяльність - це:
Збиткова діяльність	Надання послуг за собівартістю
Безприбуткова діяльність	Надання послуг власникам-клієнтам
Підприємницька діяльність	Підприємницька діяльність. Здійснення управління та контролю клієнтами-власниками

*Складено на основі джерела [4, стр.107]

З метою кращого розуміння особливостей і ознак неприбуткової діяльності кредитних спілок, розглянемо детальніше ці, парадоксальні на перший погляд, твердження.

1. Неприбуткова діяльність - це не збиткова діяльність. Дане положення є відповіддю на типові питання: "Як може існувати організація, не отримуючи прибутку для покриття своїх витрат?". Яке майже завжди виникає в процесі обговорення проблеми неприбуткової діяльності кооперативних форм господарювання. Дане питання є результатом традиційної плутанини понять "дохід" і "прибуток".

2. Неприбуткова діяльність - це не неприбуткова діяльність. Якби кожна господарська організація ставила перед собою мету спрацювати неприбутково і отримати протягом певного періоду доходу рівно стільки, щоб його вистачило лише на покриття понесених витрат, то в звичайних умовах їй цього зробити б не вдалося, так як в ринкових умовах неможливо свідомо точно визначити суму доходу, який буде отриман.

3. Неприбуткова діяльність - це не підприємницька діяльність. Будь-яка підприємницька діяльність здійснюється з метою отримання максимального прибутку і його розподілу між власниками пропорційно вкладеному в організацію даної господарської діяльності капіталу

4. Неприбуткова діяльність - це надання послуг за собівартістю. Проведення господарської діяльності на неприбуткових засадах є головною метою і ознакою специфічних неприбуткових господарських організацій, які зветься кооперативами.

5. Неприбуткова діяльність - це надання послуг власникам-клієнтам. Будь-який кооператив створюється і діє з метою забезпечення своїх членів необхідними послугами. Члени кооперативу є одночасно його рівноправними власниками і користувачами. Вони фінансують діяльність свого кооперативу і користуються його послугами. Члени кооперативу формують пайовий капітал, необхідний для здійснення неприбуткової господарської діяльності і оплачують отримані від кооперативу послуги.

6. Неприбуткова діяльність - це здійснення управління і контролю клієнтами-власниками. Управління будь-якою формою підприємницької діяльності здійснюється власниками, які визначають основні напрями і методи ведення бізнесу. При цьому, власників бізнесу цікавлять не потреби клієнтів, а прибуток, який можна при цьому отримати.

На закінчення короткого теоретичного розгляду основ неприбуткової діяльності справжніх кооперативних організацій, до яких відносяться і кредитні спілки, важливо акцентувати увагу ще на одному методологічному питанні, піднятому на початку - чи правомірно вважати прибутком суму перевищення доходів кооперативу над його витратами? Для підприємницької діяльності - це однозначно прибуток. Але в неприбутковій кооперативній діяльності кошти, які надходять до кооперативу у вигляді плати за послуги понад їх собівартість, не можна вважати прибутком у традиційному розумінні цього слова, так як кооператив отримує ці кошти від обслуговування своїх членів, які є його власниками. Тому сумнівною є правомірність ототожнення цих коштів з доходом в його класичному розумінні. Доходом можна вважати тільки ті кошти, які надходять від третіх осіб, а не від власників. Тому економічна природа коштів, які надходять від членів за користування послугами кооперативу, ближча до природи членських внесків або цільового фінансування, ніж до природи доходу. Цей висновок підтверджується тим, що члени кооперативу самостійно і за взаємною згодою встановлюють механізм фінансування діяльності кооперативу і визначають його цінову політику. Якщо встановлені ціни не покривають собівартості діяльності кооперативу, то його члени будуть змушені самостійно компенсувати збитки шляхом внесення додаткових внесків. Тому плата за послуги кооперативу встановлюється за взаємною згодою членів кооперативу у порядку, передбаченому статутом або рішенням загальних зборів, і кооператив веде аналітичний облік не тільки внесків, але і сплачених кожним членом коштів за користування послугами. Наприкінці фінансового року, після визначення фактичної собівартості всієї діяльності, сума перевищення доходів кооперативу над його витратами за загальним рішенням членів кооперативу розподіляється особливим чином. Частина зазначених коштів повертається членам кооперативу пропорційно обсягам користування його послугами, що фактично є поверненням частини плати за користування послугами, яка перевищила їх собівартість. Інша частина спрямовується на поповнення резервів кооперативу до досягнення встановленого законодавством або членами кооперативу розміру, і лише обмежена законодавством частина фінансового результату використовується для «нарахування на паї». Частина фінансового результату кооперативу, який повинен бути спрямований по кожному із зазначених напрямків, залежить від законодавчих норм і фінансової політики організації. Таким чином, в кооперативах фактично немає одержання і розподілу прибутку. Тому, завдяки специфічній економічній природі, кооперативи у багатьох країнах світу мають статус неприбуткових організацій та звільняються від сплати не лише податку на прибуток, а й багатьох інших податків, зборів і платежів.

Висновки. В організаційній та управлінській роботі підприємств фінансово-економічна діяльність займає особливе місце. Від неї багато в чому залежить своєчасність та повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвитку підприємства, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання.

Фінансова діяльність підприємств - це система форм і методів, які використовуються для фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення ними поставлених цілей. Вона здійснюється на всіх етапах життєвого циклу підприємства.

Організація фінансово-економічної діяльності на конкретних підприємствах і в організаціях залежить від форм власності, організаційно-правового статусу, галузевих та технологічних особливостей, характеру виробленої продукції (послуг, робіт, послуг), розмірів (масштабів) бізнесу та іншого.

Кредитна спілка - це неприбуткова організація, заснована фізичними особами на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки.

Головною метою діяльності кредитних спілок є фінансовий та соціальний захист її членів шляхом залучення особистих заощаджень для взаємного кредитування.

Отже, головну мету діяльності кредитної спілки можна визначити як фінансовий та соціальний захист своїх членів шляхом залучення їх особистих заощаджень для взаємного кредитування, фінансової підтримки підприємницьких ініціатив та надання їм інших фінансових послуг.

Кредитну спілку можна вважати фінансовим посередником, який забезпечує фінансовий і соціальний захист своїх членів через залучення їхніх особистих заощаджень для взаємного кредитування. Завдяки запропонованим заходам, які пов'язані з організацією функціонування кредитних спілок в сільській місцевості, покращаються показники, що характеризують рівень життя населення, а саме: внутрішній валовий продукт на душу населення; реальні доходи населення; рівень оплати праці; межа бідності; соціальне розташування населення.

Джерела та література:

1. Закон України «Про кредитні спілки» № 2908 - III від 20.12.2001 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>.
2. Арістова А. М. Методика оцінювання фінансового результату банку / А. М. Арістова // БС. – 2002. – № 2. – С. 23-24.
3. Буряк Л. Д. Финансовый менеджмент / Л. Д. Буряк. – К. : КНЕУ, 2001.
4. Гроші та кредит : підруч. / за заг. ред. М. І. Савлука. – К. : КНЕУ, 2001. – 601 с.
5. Кредитні спілки в Україні : навч. посіб. / уклад.: Б. А. Дадашев, О. І. Гриценко; Держ. вищ. навч. закл. “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2011. – 196 с.
6. Національна асоціація кредитних спілок України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.naksu.org/index.php?id=50>

Воронін О.Є., Трушко А.О.**УДК 336.027:334.716****МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ І ДЖЕРЕЛ ЇХ ФОРМУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Вступ. Важливим фактором розвитку та інтенсифікації виробництва є стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами та їх раціональне використання. У процесі аналізу роботи підприємства потрібно розв'язати питання, пов'язані з пошуком резервів зниження матеріальних витрат і збільшенням на цій основі обсягів реалізації та фінансових результатів господарсько-фінансової діяльності.

Будь-яке господарське рішення оцінюється за його кінцевими результатами, тобто прибутком. Одним із головних факторів, що впливає на величину прибутку, є рівень матеріальних запасів. Виторг від реалізації та прибуток з'являться лише тоді, коли предмети праці, використані у процесі виробництва, перенесуть свою вартість на вартість виготовленого продукту та знайдуть кінцевого споживача. Тому стабільна забезпеченість матеріальними ресурсами є необхідною умовою функціонування та розвитку будь-якого підприємства [1].

Постановка проблеми. У процесі споживання матеріальні ресурси трансформуються в матеріальні витрати. У загальній сукупності витрат витрати на виробництво займають, як правило, найбільшу частку, що свідчить про високу матеріаломісткість продукції.

Кожне підприємство в рамках аналізу матеріальних ресурсів повинно контролювати рівень запасів, маючи на увазі подвійну мету: знизити витрати на зберігання й управління запасами та зменшити обсяг законсервованих коштів [2].

У загальному русі матеріалів за стадіями виробничого процесу матеріальні ресурси слід класифікувати як запаси предметів праці, що вже придбані, але ще не брали участі у виробництві продукції.

Відповідно до положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси», п. 6 матеріальними ресурсами треба вважати запаси предметів праці, які включають сировину, основні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріали, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва та адміністративних потреб і наявність яких є необхідною умовою ритмічної роботи підприємства.

Зрозуміло, що запаси матеріальних ресурсів треба постійно поповнювати. Нині підприємство самостійно визначає доцільність створення різних виробничих запасів і, оцінюючи структуру попиту і пропозиції щодо окремих груп матеріалів у поточному періоді, придбавати матеріальні ресурси. Джерелами надходження матеріальних ресурсів можуть бути товарно-сировинні біржі, інші підприємства, а також власне виробництво та використання відходів [2].

Згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку підприємств, організацій та установ, об'єктами аналізу матеріальних ресурсів є надходження та використання цінностей, які обліковуються на синтетичному рахунку 20: сировина та матеріали, покупні напівфабрикати та комплектуючі, паливо, тара й тарні матеріали, матеріали, що їх передано в переробку, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення та інші.

Дослідження та публікації. Світовий досвід доводить, що процедури аналізу виробничих запасів є оперативними й мають базуватися на таких принципах:

- замовляти тільки те, що потрібно підприємству, не спокушаючись на заманливі пропозиції;
- мати мінімальний рівень запасів, який відповідає обсягу продажу і термінам можливого поповнення запасів;
- зберігати запаси за допомогою конкретної системи складування та використовувати їх у міру надходження;
- чітко і правильно маркувати запаси;
- дотримувати встановлених правил розвантаження та складування матеріалів, перевіряти їх кількість і стан перед підписанням відповідних документів.

В аналізі матеріальних ресурсів велике значення має визначення межі, далі якої не треба дрібнити дослідження цілого з тим, щоб не було втрачено його специфіки. У зв'язку з цим, межа аналізу ефективного використання матеріальних ресурсів звичайно визначається його цілями й завданнями, а програма та зміст